

УДК 332

Серебряк К. І.

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій

АТРИБУТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Досліджено атрибути регіональної інформаційної політики. Визначено основні її стратегічні цілі, завдання та напрями. Означено принципи регіональної інформаційної політики та механізми її реалізації.

Ключові слова: інформаційна політика, регіон, цілі, завдання, принципи, напрями, передумови, механізми.

Постановка проблеми. Найважливішою складовою системи регулювання соціальних і політичних відносин сучасного суспільства є інформаційна політика – діяльність суб'єктів за допомогою формування, перетворення, зберігання, передачі і використання всіх видів інформації. Сьогодні інформаційна політика, дія якої на соціально-економічний, політичний, культурний і духовний розвиток країн і регіонів постійно зростає, все більше стає одним з визначальних чинників розвитку будь-якої держави і будь-якого суспільства.

Інформаційна політика, зведена в ранг державної, є найважливішим інструментом, дозволяючи країнам і регіонам реалізовувати свій шлях в інформаційне суспільство. В складних сучасних умовах інформаційна політика багато в чому сприяє формуванню і розвитку нової системи інформаційних відносин, що дозволяють сучасному суспільству реалізувати черговий етап свого розвитку, забезпечує захист інтересів і інформаційну безпеку особи, суспільства і держави в цих умовах, що кардинально змінюються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовному аналізу та дослідженню загальнотеоретичних та емпіричних проблем формування та регіональної інформаційної політики присвятили свою наукову діяльність В. Дергачов та В. Чихрай [3, с. 122], А.Г. Литвак [5, с. 96] досліджує просторову організацію світового ринку ІТ-послуг. На відміну від них, Д. Мошелла [6, с. 102] велику увагу приділяє вивченню специфіки формування галузі інформаційних технологій. Не оминули увагою цю проблематику і вітчизняні науковці, зокрема С. В. Войтко [1, с. 384-392], М. П. Денисенко [2, с. 19-24], Г. В. Жаворонкова [4, с. 273], О. Ю. Чубукова [7, с. 221], Р. М. Юсупов [8, с. 300-307] та інші. Варто зазначити, що й у вітчизняній і в іноземній науковій літературі особливості розвитку інформаційної регіональної політики досліджено недостатньо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Протягом багатьох років інформаційна політика охоплювала, головним чином, проблеми, пов'язані з діяльністю засобів масової інформації. Останніми роками зміст цієї політики був значно розширений, і включає розвиток телекомунікацій, інформаційних систем, засобів і ресурсів, захист гарантованих Конституцією країни прав громадян і організацій на загальнодоступну інформацію, а також відповідні аспекти забезпечення інформаційної безпеки громадян, організацій, суспільства і держави. Новий імпульс розвитку інформаційної політики додало усвідомлення необхідності побудови інформаційного суспільства в Україні та її регіонах, як головної умови політичного і соціально-економічного руху країни вперед.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження атрибутів сучасної регіональної інформаційної політики.

Виклад основного матеріалу. Практична реалізація регіональної інформаційної політики в сучасних умовах вимагає широкої кампанії по підтримці її основних положень в громадській думці, роз'ясненні її соціальної спрямованості, доказу її обґрунтованості, активної участі всіх зацікавлених громадян і структур в конкретизації, розвитку і реалізації положень цієї політики. Ця реалізація повинна служити інструментом зміцнення зв'язку населення регіону і його органів влади, що забезпечує проведення єдиної політики в регіоні, країні і на міжнародному рівні. Відповідно до свого призначення регіональна інформаційна політика повинна визначати такі передумови (рис. 1).

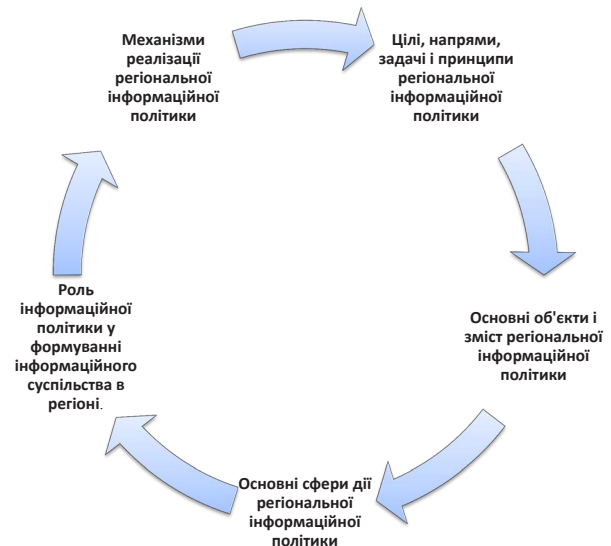

Рис. 1. Передумови регіональної інформаційної політики [7, с. 301]

Регіональна інформаційна політика є діяльністю регіональних органів влади по формуванню сукупності цілей, що відображають інтереси регіону в інформаційній сфері, визначенню основних напрямів цієї діяльності, постановці задач, що забезпечують досягнення цих цілей, і реалізації системи заходів, вирішальних поставлені задачі. Інформаційна політика є важливою і невід'ємною складовою частиною загальної політики регіональних органів влади і охоплює всі сфери життєдіяльності регіону.

Головною стратегічною метою регіональної інформаційної політики є забезпечення переходу регіону до інформаційного суспільства, входження регіону в єдину світову інформаційну спільноту, розвитку духовної сфери жителів регіону до рівня, що дозволяє кожному стати активним і повноправним членом інформаційного суспільства, і створення тим самим умов для стабільного поліпшення якості життя і підвищення ефективності праці населення регіону.

Основою досягнення даної мети є формування єдиного інформаційного простору регіону як бази для вирішення задач стійкого соціально-економічного, політичного і культурного розвитку і забезпечення його безпеки.

До основних стратегічних цілей регіональної інформаційної політики відносяться: створення умов для підвищення ефективності управління регіоном і функціонування регіональної економіки за рахунок упровадження і масового розповсюдження інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій; створення умов для забезпечення в регіоні конституційних прав і свобод людини в інформаційній сфері, збереження і зміцнення етичних цінностей суспільства, традицій патріотизму і гуманізму, примноження культурного і наукового потенціалу регіону; формування інформаційних потреб населення регіону і забезпечення кожному жителю в регіоні можливості фактичного задоволення цих потреб; формування інформаційної культури населення регіону; забезпечення умов для розвитку духовної сфери жителів регіону до такого рівня, при якому людина стає не тільки активним і повноправним членом інформаційного суспільства, але і ефективно бере участь в розвитку цього суспільства; перетворення регіональних інформаційних ресурсів в стратегічний ресурс стійкого і поступального розвитку регіону, направлено на досягнення головної мети його розвитку – стабільного поліпшення якості життя населення регіону; створення умов для гармонійного входження регіону в сучасну російську і світову економіку на основі кооперації і інформаційної відкритості – інтеграції регіону в міжнародну систему розподілу праці і обміну в інформаційній сфері; забезпечення інформаційної безпеки регіону.

До стратегічних напрямів регіональної інформаційної політики відносяться: формування єдиного інформаційного простору регіону і інтеграція його в інформаційний простір України і єдиний світовий інформаційний простір; підготовка населення регіону до формування інформаційного суспільства і життя в цьому суспільстві; створення правових основ переходу регіону до інформаційного суспільства і забезпечення умов їх практичного вживання; створення інформаційної економіки регіону; створення вільного доступу до інформації кожному жителю регіону при забезпеченні інформаційної безпеки особи, суспільних груп і всього населення регіону в цілому; науковий супровід формування інформаційного суспільства регіону; участь в міжрегіональній і міжнародній співпраці і розподілі праці у формуванні інформаційного суспільства регіонів та країни.

Реалізація стратегічних напрямів і досягнення стратегічних цілей регіональної інформаційної політики забезпечуються рішенням наступних основних стратегічних задач: сприяння формуванню сучасної інформаційно-комунікаційної інфраструктури і інформаційних ресурсів регіону і забезпечення прав громадян і господарюючих суб'єктів на вільний доступ до них; створення умов для максимального використання і збільшення інтелектуального і кадрового потенціалу регіону; підвищення якості освіти за рахунок використання інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій в урочному процесі і в системі управління освітою; формування нормативно-правової бази, регулюючої взаємостосунки населення регіону в інформаційній сфері; інформаційно-телекомунікаційних інфраструктури, техніки і технологій в регіоні; створення умов для стимулювання науки і виробництва в регіоні і забез-

печення підтримки наукових досліджень в області розвитку і вживання інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій; сприяння розвитку і оновленню всіх сфер діяльності в регіоні на базі широкого використання інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій; формування нових джерел надходження засобів до бюджету регіону за рахунок створення системи надання послуг підприємствам і населенню з використанням інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій; забезпечення громадян суспільне значущою інформацією і сприяння розвитку регіональних засобів масової інформації на основі упровадження інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій в їх професійну діяльність; підвищення ефективності взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування, як між собою, так і з господарюючими суб'єктами і населенням регіону на основі використання інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій; сприяння розвитку міжрегіональної і міжнародної співпраці в області розробки і упровадження інформаційно-телекомунікаційної техніки і технологій; проведення демонстраційно-просвітницьких компаній і заходів для забезпечення широкої підтримки населенням регіональної інформаційної політики і активної участі громадян в її реалізації.

Регіональна інформаційна політика повинна спиратися на наступні базові принципи: відкритості політики – всі основні заходи інформаційної політики відкрито обговорюються суспільством, і органи влади регіону в своїй діяльності враховують громадську думку; системності і комплексності – при реалізації ухвалених рішень по зміні стану одного з об'єктів регулювання повинні враховуватися його наслідки для стану інших і всіх в сукупності; пріоритетності вітчизняного виробника – за рівних умов пріоритет віддається вітчизняному виробнику інформаційно-комунікаційних засобів, продуктів і послуг; соціальної орієнтації (соціальності) – основні заходи інформаційної політики повинні бути направлені на забезпечення соціальних інтересів населення регіону; державної підтримки – заходи інформаційної політики, направлені на інформаційний розвиток соціальної сфери, підтримуються органами влади і фінансуються переважно регіоном; пріоритетності права – розвиток і вживання правових методів має пріоритет перед будь-якими формами адміністративних рішень проблем інформаційної сфери; наукової обґрунтованості – вся діяльність по розробці, корекції і реалізації інформаційної політики повинна бути науково обґрунтована, а її результати постійно контролюватися і аналізуватися.

Досягнення головної стратегічної мети регіональної інформаційної політики вимагає, як показує досвід розвинених країн, злагодженої регулюючої дії органів влади як на соціально-політичну, так і на техніко-технологічну складові цієї політики, а також розвитку і вдосконалення системи загальної освіти і професійної підготовки кадрів, що дозволяє забезпечити повноцінне життя і ефективну діяльність людини в інформаційному суспільстві XXI століття.

Система масового інформування є основним засобом формування масової свідомості, каналом інформування суспільства про діяльність державних установ, розповсюдження політичних, економічних і культурних ідей. Вона також повинна сприяти рішенням основних задач і досягненню головної стратегічної мети регіональної інформаційної політики.

Перехід до інформаційного суспільства припускає орієнтацію головних компонентів інформаційного середовища на забезпечення вільного обігу інформації, втілення в життя конституційного права населення регіону на вільний пошук, отримання, виробництво і розповсюдження інформації. Тому рішення основних задач регіональної інформаційної політики слід здійснювати за допомогою надання різних дій на основні об'єкти інформаційної політики регіону, до яких відносяться: інформаційні ресурси; інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура; інформаційні і телекомунікаційні технології, системи і засоби їх реалізації; виробництво і споживання засобів інформатизації, інформаційних продуктів і послуг; політика в області масової інформації і комунікацій; інформаційне право; забезпечення інформаційної безпеки; інформаційний обмін. У виробництві і споживанні засобів інформатизації, інформаційних продуктів і послуг слід виділити зважаючи на особливу важливість для інформатизації регіону такі становлячи даного об'єкту інформаційної політики, як науково-технічний і виробничий потенціал інформатизації, телекомунікацій і зв'язку; ринок інформації, інформаційних технологій, засобів, продуктів і послуг; домашня комп'ютеризація.

Регіональна інформаційна політика є важливою і невід'ємною складовою частиною загальної політики регіональних органів влади і охоплює всі сфери життєдіяльності регіону. Вона надає безпосередню і сильну дію на ці сфери, гальмуючи або прискорюючи їх розвиток. Проведення ефективної регіональної інформаційної політики повинне сприяти формуванню і підтримці ролі регіону як повноцінного учасника російського і світового інформаційних співтовариств, володіючого розвиненою інформаційно-телекомунікаційною інфраструктурою, багатющими інформаційними ресурсами і використовуючого новітні інформаційно-телекомунікаційні технології. Така роль дозволить регіону на ділі захистити свої інтереси і забезпечити безпеку, політичний, економічний і культурний вплив в багатополлярному світі, що складається.

Здійснення такої інформаційної політики в області міжрегіональних і міжнародних відносин дозволить регіону: упевнено вписатися в систему міжрегіональних і міжнародних відносин в нових умовах інформаційної проникності державних меж і тим самим захистити регіон від інформаційної, політичної і культурної експансії інших країн і регіонів; вирішити задачу безпечного входження в російські і світові інформаційно-телекомунікаційні відкриті мережі; запобігти небезпекам використання нових інформаційних технологій як інформаційна зброя і загроза інформаційного тероризму в регіоні.

В економічній сфері здійснення регіональної інформаційної політики дозволить швидше і точніше формувати і реалізовувати стратегію соціально-економічного розвитку регіону, яка спиратиметься на: постійне збільшення інвестицій в інформаційне середовище регіону; використання переваг, які дає володіння необхідною соціальною і економічною інформацією; ефективні і гнучкі механізми управління економічною діяльністю і суспільним життям регіону в цілому; різке зростання числа споживачів комерційної інформації, циркулюючої у відкритих інформаційних мережах, і перебудову у зв'язку з цим всієї торгової системи; розвиток в перспективі єдиної

інформаційно-грошової інфраструктури і електронної комерції.

Регіональна інформаційна політика повинна бути орієнтована на зростання інформаційних потреб населення, на випереджаючі темпи створення, розповсюдження, постійного оновлення і використання інформації як найважливішої умови структурної перебудови економіки в короткі терміни, переходу до нових вищих типів технологічних устроїв, на істотне підвищення рівня життя жителів регіону.

У сфері управління реалізація регіональної інформаційної політики створює можливості переходу до нової якості управління за рахунок послідовного реформування інформаційного виробництва в системі органів влади і управління, а також ефективного забезпечення всіх суб'єктів системи управління своєчасною, повною і достовірною інформацією на базі сучасних інформаційних і телекомунікаційних засобів і технологій.

У сфері духовного життя населення регіону регіональна інформаційна політика повинна забезпечити створення умов для розвитку духовної сфери жителів регіону до такого рівня, при якому людина стає не тільки активним і повноправним членом інформаційного суспільства, але і ефективно бере участь в розвитку цього суспільства. Це дозволить не тільки сформувати інформаційне суспільство, органічно що вписується в російське і світове інформаційне співтовариство, але і забезпечити його розвиток відповідно до світових тенденцій.

У всіх сферах діяльності регіональна інформаційна політика повинна сприяти серйозним перетворенням цих сфер, серед яких найважливішими є: економіка, управління регіоном і регіональним господарством, освіта, культура, наука, охорона здоров'я, суспільне життя, побут і дозвілля, соціальний захист і забезпечення безпеки населення, інформаційна нерівність.

По сучасних переконаннях інформаційне суспільство – це таке суспільство, в якому виробництво і споживання інформації є найважливішим видом діяльності, а інформація признається найважливішим ресурсом, нові інформаційні і телекомунікаційні технології і техніка стають базовими технологіями і технікою, а інформаційне середовище разом з соціальною і екологічною – новим середовищем незаселеного людиною.

Значущість змін, що відбуваються сьогодні, добре усвідомлюється провідними країнами світу. Вже більше двадцяти років формування інформаційного суспільства є предметом програмних розробок на національному, міжнародному і регіональному рівнях. Дані розробки націлені на виявлення і реалізацію ефективних шляхів просування країн до інформаційного суспільства, а також на повноцінне використання можливостей і переваг, що виникають у цих країн у міру просування по вибраному шляху. Регіони України не можуть знаходитися в стороні від глобального процесу формування інформаційного суспільства, тому забезпечення переходу регіону до інформаційного суспільства і входження регіону в єдину світову інформаційну спільноту є головною (глобальною) стратегічною метою інформаційної політики регіону. Реалізація інформаційної політики регіону в даній сфері дозволить регіону стати активним учасником цього світового процесу, якнайповніше використовувати свої переваги, уникнувши при цьому втрат, які неминуче понесе регіон і його населення на такому тривалому і важкому шляху в інформаційне суспільство за

відсутності ефективної інформаційної політики, на яку орієнтувалися б в своїй діяльності всі регіональні органи влади, і яка була зрозуміла і підтримана населенням регіону.

В якості атрибутів повинні бути розглянуті наступні механізми реалізації регіональної інформаційної політики: економічні механізми; організаційно-правові; суспільна підтримка інформаційної регіональної політики; моніторинг реалізації інформаційної регіональної політики; управління реалізацією інформаційної регіональної політики.

Для реалізації регіональної інформаційної політики необхідні значні фінансові кошти. Як показує досвід, істотне використання засобів регіональних бюджетів не представляється можливим. Тому в умовах економічних реформ, що продовжуються, основна увага повинна бути уділена залученню інвестицій від вітчизняних і зарубіжних комерційних структур, а також засобів населення. Необхідно забезпечити активну ділову участь комерційних структур в реалізації проектів, направлених на реалізацію регіональної інформаційної політики.

Можна виділити п'ять основних напрямів розвитку економічних механізмів, сприяючих реалізації регіональної інформаційної політики, рис. 2.

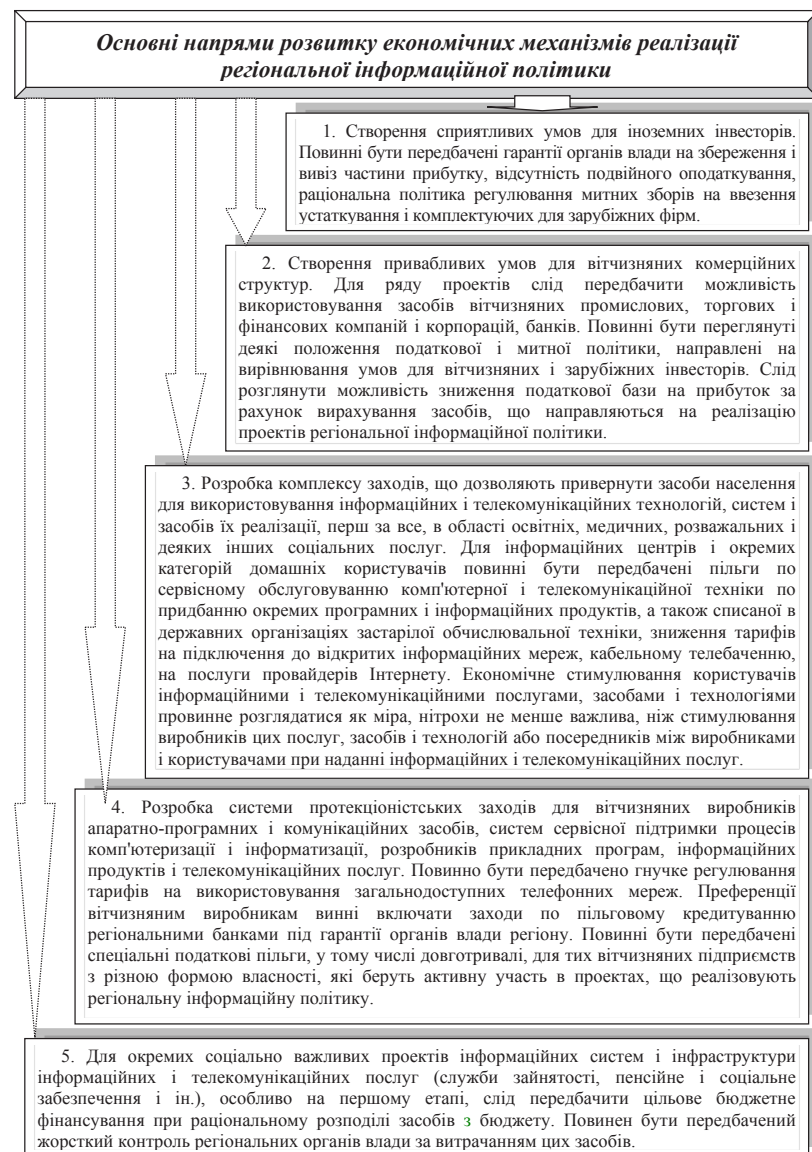

Рис. 2. Основні напрями розвитку економічних механізмів реалізації регіональної інформаційної політики [1, с. 204]

Практична реалізація вказаних економічних механізмів зажадає вдосконалення нормативно-правової бази, рішення ряду питань, що входять в компетенцію уряду. Проте, багато рішень по стимулюванню участі в проектах, що реалізують регіональну інформаційну політику, інформаційну політику державних організацій, вітчизняних і зарубіжних, комерційних структур і населення, а також по адресному фінансуванню проектів і програмних заходів можуть бути здійснені органами регіональної влади.

При реалізації інформаційної політики повинні використовуватися наступні механізми і методи, пов'язані з розвитком наочного законодавства і правозастосування в регіоні: розробка нових законів і підзаконних актів регіону, доповнюючих і розвиваючих існуюче законодавство в інформаційній сфері; забезпечення конвергенції існуючих і знов прийнятих актів в інформаційній сфері з іншими галузями законодавства; активна участь в розробці законодавства і міжнародного законодавства у сфері інформаційних відносин, а також співпраця з іншими суб'єктами Російської Федерації з метою гармонізації інформаційного обміну; контроль дотримання чинного інформаційного законодавства; стимулювання і підтримка процесів саморегулювання в інформаційній сфері.

Стратегічним чинником, впливаючим на ефективність реалізації інформаційної політики регіону, є підтримка цієї політики городянами. Без зацікавленості широких верств населення регіону в її здійсненні і без суспільної підтримки інформаційної політики регіону ця політика буде неефективною. Високоосвічені і соціально активні групи населення мало потребують пропаганди сучасних можливостей, оскільки в більшості своїй вони відносяться до числа активних користувачів ІТКТ. Задача регіональних властей – роз'яснювати можливості ІТКТ і переваги життя і роботи в інформаційному суспільстві людям з середніми і низькими доходами, які складають значну частину населення регіону. Більшість дітей в регіонах, що є основою рушійною силою розвитку інформаційного суспільства, живе в малозабезпечених сім'ях.

Основа підтримки населенням регіональної інформаційної політики – забезпечення масового і дешевого (а у разі приналежності до соціально ущемлених груп і безкоштовного) доступу до сучасних ІТКТ. Успішне здійснення регіональної інформаційної політики вимагає проведення регулярного моніторингу і прогнозування результатів і соціально-економічних наслідків реалізації цієї політики. Будь-яка соціально-технічна інновація викликає цілий ряд побічних і незапланованих соціальних, економічних і психологічних ефектів. Вони можуть бути не тільки позитивними, але і негативними. Постійне відстежування таких

ефектив, прогнозування соціальних і економічних проблем, що виникають в процесі і в результаті реалізації інформаційної політики регіону, дозволять своєчасно ухвалити відповідні рішення і мінімізувати негативні наслідки політики, що проводиться.

Регіональна інформаційна політика грає все зростаючу роль в соціальному і економічному житті регіону. Вона є невід'ємною складовою частиною політики розвитку регіону, і її вплив повинен враховуватися при рішенні широкого круга питань регіонального розвитку. Тому значення моніторингу і прогнозування соціально-економічних результатів і наслідків інформаційної політики регіону значно ширше за межі, обмежені тільки задачами забезпечення регіональної інформаційної політики.

В сучасних умовах найефективнішим способом реалізації регіональної інформаційної політики є програмно-цільове управління процесами, що проходять в інформаційній сфері регіону. Програми і проекти, направлені на досягнення цілей і рішення задач інформаційної політики регіону, повинні бути засновані на прийнятій в регіоні концепції інформаційної політики і забезпечувати втілення в життя її основних положень.

Висновки і пропозиції. Втілення в життя основних ідей і практичних заходів регіональної інформаційної політики означатиме серйозне про-

сування регіону по дорозі до інформаційного суспільства і зажадає системну програмно-цільову роботу по реалізації основних положень регіональної інформаційної політики. Проведення в життя регіональної інформаційної політики, науковим обґрунтуванням якої служать розглянуті вище атрибути регіональної інформаційної політики, створить умови для переходу регіону до інформаційного суспільства і входження регіону в єдину світову інформаційну спільноту, дозволить врахувати і дотримати інтереси жителів регіону, суспільних організацій і рухів, регіональних і муніципальних органів влади, державних організацій і комерційних структур в інформаційній сфері регіону. Реалізація такої політики приведе до створення єдиного інформаційного простору регіону як бази рішення задач стійкого соціально-економічного, політичного і культурного розвитку регіону і забезпечення його безпеки. Розробка і постійне вдосконалення законодавства, правових і організаційних механізмів дозволить ефективно регулювати взаємостосунки всіх суб'єктів регіону при реалізації їх інформаційних прав і обов'язків, створити систему незалежного і голосного контролю діяльності регіональних засобів масової інформації, інститутів, центрів і служб вивчення громадської думки, а також спеціальних служб по зв'язку з населенням.

Список літератури:

1. Войтко С. В., Сакалош Т. В. Ринки інформаційно-комунікаційних технологій: структура та аналіз // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 594. – С. 384-392.
2. Денисенко М. П., Колос І. В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством // Економіка та держава. – 2006. – №7. – С. 19-24.
3. Дергачев В., Чихрай В. Информационно-коммуникационные технологии в экономике: Монография. – Одесса : ИПРЭ-ЭИ НАНУ, 2005. – 165 с.
4. Жаворонкова Г. В. Інформаційне підприємництво: інновації, консалтинг, маркетинг : Монографія. – К. : НАУ, 2003. – 366 с.
5. Литвак А. Г. Пространственная организация мирового рынка ИТ-услуг. – М. : Вектра, 2007. – 161 с.
6. Мошелла Д. Бизнес-перспективы информационных технологий: как заказчик определяет контуры технологического роста. – М. : Альпина бизнес букс, 2004. – 252 с.
7. Чубукова О. Ю. Економіка інформації: ринок продуктів та послуг. – К. : Нора-Прінт, 2001. – 344 с.
8. Юсупов Р. М. О концептуальных основах региональной информационной политики / Р. М. Юсупов / Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №11. – С. 300-307.

Серебряк К. И.

Государственный университет информационно-коммуникационных технологий

АТРИБУТЫ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ

Резюме

Исследованы атрибуты региональной информационной политики. Определены основные ее стратегические цели, задание и направления. Выработаны принципы региональной информационной политики и механизмы ее реализации.

Ключевые слова: информационная политика, регион, цели, задание, принципы, направления, предпосылки, механизмы.

Serebryak K. I.

State University of Telecommunications

ATTRIBUTES OF REGIONAL INFORMATIVE POLITICIANS

Summary

Pre-conditions of forming of regional informative policy are explored. Primary its strategic purposes, task and directions, are certain. Principles of regional informative policy and mechanisms of its realization are formed.

Key words: informative policy, region, aims, task, principles, directions, preconditions, mechanisms.